

Agata Domachowska

## Albania-NATO: modernizacja albańskiej bazy lotniczej

**18 stycznia 2022 r. rozpoczęto modernizację albańskiej bazy lotniczej, znajdującej się w miejscowości Kuçova. Będzie to pierwsza baza lotnicza na Bałkanach wykorzystywana do celów operacyjnych Sojuszu Północnoatlantyckiego. Tego rodzaju inwestycja ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa Albanii, a także potwierdza jej geostrategiczne położenie z punktu widzenia realizacji celów strategicznych NATO w regionie.**

**Członkostwo Albanii w NATO.** Albania uzyskała członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim wraz z Chorwacją 1 kwietnia 2009 r. Jednak sam proces integracji rozpoczął się już w 1992 r., kiedy to przystąpiła ona do Rady Współpracy Paktu Północnoatlantyckiego (*North Atlantic Cooperation Council*, NACC), a w 1999 r. została objęta indywidualnym Planem Działania na rzecz Członkostwa (*The Membership Action Plan*, MAP), mającym na celu przygotowanie jej do wstąpienia do NATO. W ramach przygotowywań do członkostwa kluczowa była reforma i modernizacja sił zbrojnych tego bałkańskiego państwa. W celu profesjonalizacji niezbędne okazało się znaczne zredukowanie armii pod względem liczebności, w taki sposób, aby władze były w stanie ją finansować. Kluczową rolę w modernizacji armii i zwiększeniu jej efektywności odegrały Stany Zjednoczone<sup>1</sup>.

Do 2005 r., w ramach modernizacji sił zbrojnych, wycofano z nich wszystkie śmigłowce i samoloty, zarówno produkcji radzieckiej, jak i chińskiej. Wówczas rozpoczęto pozyskiwanie śmigłowców przede wszystkim z Włoch czy Niemiec. Zmiany w siłach zbrojnych, w tym w siłach powietrznych, kontynuowano również po przystąpieniu Albanii do NATO. Obecnie siły zbrojne tego kraju liczą łącznie ok. 8500 żołnierzy<sup>2</sup>.

Należy również dodać, że od 1996 r. albańskie siły zbrojne działają w różnych międzynarodowych misjach pokojowych, zarówno po auspicjami NATO, Unii Europejskiej, jak i Organizacji Narodów Zjednoczonych – m.in. w Bośni i Hercegowinie, Iraku, Gruzji, Czadzie, Afganistanie czy w Kosowie. W maju 2021 r. Albania była jednym z gospodarzy wielonarodowych ćwiczeń wojskowych „Defender-Europe 21”. Zostały one zorganizowane przez Stany Zjednoczone w albańskim porcie Durrës, położonym nad Morzem Adriatyckim. To największa operacja w południowo-wschodniej Europie od czasów II wojny światowej. Tuż przed rozpoczęciem ćwiczeń USA przekazały armii albańskiej kolejnych 29 nowych wielozadaniowych pojazdów kołowych o wysokiej mobilności (*Humvee*, HMMWV)<sup>3</sup>, a także kilka wojskowych pojazdów opancerzonych o zwiększonej odporności na miny czy ataki z zasadzki (*Mine Resistant Ambush Protected*, MRAP). Natomiast w 2019 r. Albania otrzymała trzy śmigłowce Black Hawk<sup>4</sup>.

**Baza w mieście Kuçova.** Kuçova położona jest ok. 80 kilometrów na południe od stolicy Albanii – Tirany. W czasach komunistycznych nosiła ona nazwę „miasta Stalina” (*Qyteti Stalin*). W latach 50. XX w., kiedy to głównym sojusznikiem Albanii na arenie międzynarodowej był ZSRR, powstała tam baza lotnicza. Pierwszy sowiecki bombowiec Il-28 wylądował tam w 1957 r. W kolejnych latach w bazie rozmieszczone zostały MiGi, a następnie, wraz ze wzmacnianiem relacji z Chinami, pojawiły się tam także myśliwce chińskie. W czasie kryzysu wewnętrznego w Albanii (upadek systemu bankowego), do którego doszło w 1997 r., baza lotnicza została

<sup>1</sup> Zob. szerzej: A. Biernat, *Przystąpienie Albanii do NATO i jego wpływ na bezpieczeństwo w regionie*, [w:] *Bałkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji*, red. M. Babić, I. Jakimowicz-Ostrowska, Warszawa 2014.

<sup>2</sup> *2022 Albania Military Strength*, [https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country\\_id=albania](https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=albania) [26.01.2022].

<sup>3</sup> Docelowo Albania ma otrzymać 248 HMMWV w ramach pakietu pomocowego na rzecz wsparcia transportu, wynoszącego łącznie 12 mln dolarów.

<sup>4</sup> W 2020 r. rząd albański podpisał umowę ze Stanami Zjednoczonymi na zakup kolejnych śmigłowców Black Hawk.

uszkodzona. W rezultacie pod koniec lat 90. XX w. baza była już bezużyteczna, choć w późniejszym okresie (2002-2004) starano się ją odnawiać – postawiono nowe oświetlenie, odnowiono nawierzchnię, a także wzniesiono nową wieżę kontrolną.

Decyzja dotycząca modernizacji albańskiej bazy lotniczej, będącej pierwszą bazą lotnictwa taktycznego NATO w regionie, zapadła już w sierpniu 2018 r. Z kolei jej modernizację rozpoczęto oficjalnie 18 stycznia 2022 r. W uroczystościach związanych z rozpoczęciem modernizacji bazy udział wzięli premier Albanii Edi Rama, ambasador Stanów Zjednoczonych w Albanii Yuri Kim, albański minister obrony Niko Peleshi oraz szef sztabu sił zbrojnych Albanii Bajram Begaj. Podczas swego przemówienia premier E. Rama podkreślił, że inwestycja ta dobitnie pokazuje, iż Albania stanowi wartość dodaną z punktu widzenia kolejnych projektów realizowanych w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego. Jednocześnie podkreślił także znaczenie silnej współpracy albańsko-amerykańskiej.

Koszt pierwszego etapu modernizacji bazy lotniczej ma wynieść ok. 52 mln dolarów (45,8 mln euro). Obejmie ona renowację i przebudowę wieży kontrolnej, pasów startowych, dróg kołowania, budowę obiektów magazynowych (składow uzbrojenia, paliw), postoju samolotów, stacji przeciwawaryjnej i przeciwpożarowej, co ma na celu zwiększenie interoperacyjności NATO oraz wsparcie powietrznych misji wczesnego ostrzegania i kontroli nad państwami Bałkanów Zachodnich. Modernizacja ma się zakończyć do jesieni 2023 r. Inwestycja ta jest częścią Programu Inwestycji w Bezpieczeństwo NATO (*NATO's Security Investment Programme*).

Jednak z realizacji projektu niezadowolona jest część mieszkańców, która w grudniu 2021 r. zorganizowała protest i zapowiedziała jego kontynuację. Mieszkańcy stracą bowiem swoje domy oraz grunty rolne, a – jak podkreślają – rekompensata zaoferowana im przez Ministerstwo Obrony jest zdecydowanie za niska (1,90 euro za m<sup>2</sup>), dlatego domagają się uczciwej ceny.

**SOCEUR w Albanii.** Do ogłoszenia istotnej deklaracji z punktu widzenia bezpieczeństwa całego regionu, a w szczególności Albanii, doszło 6 stycznia 2022 r., kiedy to amerykańskie Dowództwo Operacji Specjalnych w Europie (*Special Operations Command Europe*, SOCEUR) zapowiedziało, że ich wysunięta baza dla żołnierzy sił specjalnych będzie działała na terytorium właśnie państwa albańskiego na zasadach rotacji. Dokładna liczba żołnierzy, którzy zostaną wysłani do Tirany, nie została jednak jeszcze podana. Decyzja ta ma przyczynić się do wzmocnienia sił specjalnych i ich roli w zapewnieniu stabilności w regionie. Co więcej, ma to zwiększyć interoperacyjność sił amerykańskich z siłami albańskimi, a także zapewnić większą elastyczność logistyczną (m.in. w ten sposób skrócony zostaje chociażby czas przemieszczania się operacji specjalnych) – jak podkreślił generał David H. Tabor, dowódca SOCEUR.

**Wnioski.** Realizacja ambitnego projektu, zakładającego modernizację starego lotniska w Albanii, jest kluczowa przede wszystkim ze względu na bezpieczeństwo narodowe Albanii, ale także szerszej – regionu, w sytuacji gdy coraz częściej dyskutuje się nad kwestią jego stabilności oraz geopolityczną rywalizacją mocarstw w Europie Południowo-Wschodniej. Ponadto baza ta będzie stanowić ułatwienie dla realizacji operacji lotniczych<sup>5</sup>, a także wsparcie misji sił powietrznych NATO w zakresie wczesnego ostrzegania i kontroli albańskiego terytorium.

Potwierdza to również istotne znaczenie geostrategiczne Albanii z punktu widzenia celów NATO w tej części Europy. Jest to też kolejna szansa na zwiększenie zdolności technologicznych albańskich sił zbrojnych. Modernizacja bazy lotniczej ma bowiem na celu dostosowanie jej do standardów Sojuszu. Wreszcie, dzięki tej bazie albańskie siły powietrzne uzyskają możliwość wzmocnienia współpracy z partnerami z NATO, także poprzez udział w szkoleniach, co wcześniej w Albanii nie było możliwe.

Albańskie władze starają się podkreślać pozycję kraju jako istotnego i wiarygodnego członka Sojuszu Północnoatlantyckiego. Co więcej, decyzja dotycząca ulokowania wysuniętej bazy sił USA właśnie w Albanii

<sup>5</sup> W momencie przystąpienia Albanii do NATO w 2019 r. to Włochy oraz Grecja zostały odpowiedzialne za monitorowanie przestrzeni powietrznej tego bałkańskiego państwa.

postrzegana jest w Tiranie jako potwierdzenie silnego sojuszu strategicznego, jaki łączy ten bałkański kraj ze Stanami Zjednoczonymi.

Rząd w Tiranie ma również nadzieję, że tego rodzaju inwestycja przełoży się jednocześnie pozytywnie na rozwój społeczno-gospodarczy regionu – zmniejszając tam chociaż w pewnym stopniu poziom bezrobocia i hamując skalę emigracji.